

39. Güzel Sanatlar Liselerinde uygulanan bireysel çalgı (Keman) eğitimi dersi öğretim programlarında bulunan tonal ve makamsal dizilerin karşılaştırmalı olarak incelenmesi

Kutayhan YILDIRIM¹

Selin ÖZDEMİR²

APA: Yıldırım, K. & Özdemir, S. (2023). Güzel Sanatlar Liselerinde uygulanan bireysel çalgı (Keman) eğitimi dersi öğretim programlarında bulunan tonal ve makamsal dizilerin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (36), 704-714. DOI: 10.29000/rumelide.1374968.

Öz

Bu araştırmada Güzel Sanatlar Lisesi 2016 ve 2022 çalgı eğitimi keman dersi öğretim programlarının tonal ve makamsal olarak aynı ya da farklı tonal ve makamsal dizilerin kullanılmış olup olmadığının belirlenmesi ve incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada; 2016 ve 2022 yıllarında Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından kabul edilen Güzel Sanatlar Lisesi 9, 10, 11 ve 12. sınıf Keman Dersi öğretim programlarında yer alan tonal ve makamsal diziler incelenmektedir. Araştırmanın örneklemini evreni temsil etmektedir. Doküman incelemesi ile elde edilen veriler ilgili öğretim programlarında yer alan tonal ve makamsal diziler yıllara ve sınıf düzeyine göre analiz edilmiş ve tablolar aracılığıyla benzer ve farklı yönler belirtilmiştir. Sonuç olarak her iki programda tonal diziler farklılık gösterirken makamsal dizilerin değişmediği görülmektedir. 2022 yılında Do Diyez Minör, La Bemol Majör ve Fa Minör tonal dizilerinin programa eklendiği görülmektedir. 2016 programında tonal dizilerin 9. sınıf düzeyinde daha yoğun olduğu görülürken 10, 11, ve 12. sınıf düzeylerinde programın Türk müziği ağırlıklı olduğu görülmektedir. 2022 yılında eklenen tonal dizilerle programın Batı müziğine daha uygun hale getirildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Güzel sanatlar lisesi, öğretim programı, çalgı eğitimi, dizi

Comparative examination of tonal and maqam scales in individual instrument (Violin) education course curriculums applied in Fine Arts High Schools

Abstract

In this research, it is aimed to determine and examine whether the same or different tonal and modal sequences are used in the Fine Arts High School 2016 and 2022 instrument education violin course curricula. In the research; Tonal and maqam scales included in the Fine Arts High School 9th, 10th, 11th and 12th grade Violin Lesson curriculum accepted by the Board of Education and Discipline of the Ministry of National Education of the Republic of Turkey in 2016 and 2022 are examined. The sample of the research represents the universe. The data obtained through document analysis, tonal and maqam sequences in the relevant curriculum were analyzed according to years and grade level, and similar and different aspects were stated through tables. As a result, it can be seen that while the tonal scales differ in both programs, the maqam scales do not change. It is seen that the C Sharp

1. YL Öğrencisi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi ABD, Müzik Eğitimi Bilim Dalı (Sivas, Türkiye), kutayhanyilm@gmail.com, ORCID ID: 0009-0008-6522-8299 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 26.08.2023-kabul tarihi: 20.10.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1374968]
2. Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Öğretmenliği ABD (Sivas, Türkiye), selinozdemir@cumhuriyet.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-1881-5422.

Minor, A Flat Major and F Minor tonal scales have been added to the program in 2022. In the 2016 program, it is seen that tonal series are more intense at the 9th grade level, while the program at the 10th, 11th and 12th grade levels is dominated by Turkish music. It was concluded that the program was made more suitable for Classical music with the tonal sequences added in 2022.

Keywords: Fine arts high school, curriculum, instrument education, scale

1. Giriş

Müzik insan yaşamının her alanında iç içe olduğu eğitimsel ağırlığı taşıyan estetik sanat dallarından biridir. Bundan hareketle müzik, insan yaşamının ayrılmaz bir parçası, sanki yaşamın içine yoğrulmuş naif ve ince bir katkı maddesi gibidir (Kınacı ve Aktaş, 2012). Her alanda olduğu gibi müzik alanı da eğitimin içinde yer alan önemli bir alan olmuştur. Akyüz (2013) ’ün belirttiği üzere “Eğitim; kişinin zihni, bedeni, duygusal toplum yeteneklerinin, davranışlarının istenilen doğrultuda geliştirilmesi ya da ona birtakım amaçlara dönük yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırılması yolundaki çalışmaların tümüdür” (s.2) şeklinde tanımlamaktadır. Müzik eğitimi ise içinde uygulamalar barındırdığından amaçlara göre ayrılır. Müzik eğitimi genel olarak üç ana amaca göre düzenlenmektedir. Uçan’a (1994) göre tüm örgün eğitim okullarında uygulanan eğitim ‘genel müzik eğitimi’, müzik yapmaya istekli ve yatkın olanlarla yapılan eğitim ‘özengen müzik eğitimi’ ve müziğin tüm alanlarıyla ilgili müziğe yetenekli kişilere uygulanan ve mesleğin gerektirdiği eğitim alanlarına yönelik uygulanan eğitim ise ‘mesleki müzik eğitimi’ olarak adlandırılmaktadır.

Mesleki müzik eğitimi düzeyinde çalgı eğitiminin sistematik bir biçimde plan ve program dahilinde ilerlediği görülmektedir. Mesleki müzik eğitimi, müziği profesyonel olarak icra etmek veya müziğin diğer dallarında uzmanlaşmak isteyenlere yönelik bir eğitim sürecidir. Mesleki müzik eğitimi ülkemizde lise düzeyinde Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı güzel sanatlar liselerinin müzik bölümleri, konservatuvarlar, müzik eğitimi/öğretmenliği anabilim dalları ve güzel sanatlar fakültelerinin müzik bölümlerinde öğrencilere sunulmaktadır. Mesleki müzik eğitimi programları öğrencilere müzik alanında bilgi ve beceriler kazandırır (Yener ve Apaydınlı, 2016: 227).

Çalgı eğitimin önemli bir boyutu da eğitim programının çalgı eğitim alan kişiye has ve planlı bir şekilde olmasıdır. Çalgı eğitiminde çalışma disiplini öğrenene kazandırılması gereken davranışlardan birisidir. Öğrencinin sistemli bir şekilde programa uygun çalışma disiplini kazanması öğrencinin çalgı çalma becerisini geliştirecek en önemli faktörlerden birisidir. Programa uygun bir şekilde düzenli çalışma disiplini kazanamayan öğrencilerde gelişim yavaş olacaktır ve istendik davranışlar kazanılmayacaktır.

Müzik eğitimi, geniş bir yelpazede farklı boyutlara sahiptir. Bazı temel boyutları; teorik boyut, işitsel boyut, tarihsel boyut, pratik boyut, yaratıcı boyut olarak ele alınmaktadır (Bilen, 1995’ten aktaran Özmenteş, 2005: 93). Bu boyutlar, müzik eğitiminin çeşitli yönlerini kapsar ve öğrencilerin müzikal yeteneklerini ve anlayışlarını geliştirmeye yardımcı olur. Çalgı eğitiminin geliştirilmesi ise pratik boyut kapsamında ele alınmaktadır. Çalgı eğitiminin bir parçası da keman eğitimidir. Keman yaylı çalgılar ailesinin en küçük ve tiz sesli üyesi olmakla birlikte en tanınmış çalgısıdır. Keman eğitimi, keman çalmayı öğrenmek isteyenler için sabır gerektiren, öğretmen rehberliğinde düzenli bir çalışma isteyen önemli bir süreçtir. Uçan (1980)’a göre keman eğitimi “keman öğretimi yoluyla bireylerin ve onların oluşturduğu toplulukların devinışsel, bilisel ve duyuşsal davranışlarında, kendi yaşantıları yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişiklikler oluşturma ya da onlara bu nitelikte yeni davranışlar kazandırma süreci” olarak tanımlanmıştır.

Çalgı eğitimi ve buna bağlı olarak keman eğitimi sürecinde, çalma becerisinin oluşması ve gelişmesi için her açıdan düşünülmüş sistematik bir şekilde ilerleyen öğretim programının olması büyük önem taşımaktadır. Çalgı eğitimi öğretim ortamları, öğretim yöntem ve teknikleri, materyal ve öğretme sürecini doğru yönlendirecek uzman eğitimciler de önem taşımaktadır (Öneykan ve Tebiş, 2018:128).

Çalgı eğitimi sürecinde öğrenenlerin özellikle gam-dizi çalışma gibi bazı becerileri günlük çalışmalarına eklemeleri oldukça önemlidir. Özellikle yaylı çalgı eğitimi alan öğrencilere entonasyon, sağ-sol el teknikleri ve ses kalitesinin gelişimi için günlük gam-dizi çalışma alışkanlığının kazandırılması gerekmektedir. Gam çalışmalarının amaçlarından biri de doğru bir entonasyon ve teknik oluşturmaktır. Bu nedenle; Türkiye’de mesleki çalgı eğitiminin başladığı kurumlardan biri olan Güzel Sanatlar Liseleri’nde dizi çalışma alışkanlıklarının oluşturulması gerektiği düşünülmektedir.

Güzel Saatlr Liselerindeki çalgı eğitimi ile ilgili ulusal literatürde birçok araştırma bulunmaktadır. Öğrencilerin çalgı eğitimi ile ilgili görüşleri, tutumları (Topalak, 2013; Okan, 2014; Soytoğ, 2014), Çalgı eğitiminde motivasyon (Orhan, 2006), program inceleme (Orhan, 2009; Atıf Çetin & Akkaş, 2022; Birgül & Nacakı, 2017) bu alanda yapılan çalışmalardan birkaçıdır.

1.1 Problem durumu

Güzel Sanatlar Lisesi Çalgı Eğitimi öğretim programları; Kemanın Temelleri, Keman Çalmada Temel Unsurlar, Kemanda Konum ve Yay Teknikleri, Diziler ve İlgili Dağarcık, Geliştirme ve Sergileme konu başlıklarını kapsamaktadır. Güzel sanatlar lisesi bireysel çalgı eğitimi keman dersi öğretim programında iki ayrı diziye yer verilmektedir. Bunlar tonal ve makamsal olarak ayrılmaktadır. Tonalite, müzik teorisinde kullanılan bir terimdir. Müziğin temel yapıtaşlarından biridir. Bir sesin hakimiyetine bağlı kurallar bütünü olarak açıklanmıştır (Karolyi, 1999: 11). Tonal dizide yazılmış bir eserin 1,3,5 sesleri ile başlayabilirken bitişinin mutlaka tonik sesle bitmesi gerekmektedir. “Türk müziğinde belirli aralıklarla birbirine uyan mülayim seslerden kurulu bir dizi içerisinde özel bir seyir kuralı olan musiki cümlelerinin meydana getirdiği çeşniye makam denir” (Karadeniz, 2012: 64).

Makamlar, belirli bir dizilimdeki notaların kullanımı ve bu notalar arasındaki aralıkları belirler. Her makamın kendine özgü karakteri ve geçiş notaları ve süslemeleri vardır. Her makam kendine has duygusal ve estetik ifade sunmaktadır. Güzel sanatlar lisesi bireysel çalgı keman dersi öğretim programında tonal ve makamsal olmak üzere her iki diziye de ayrı olarak yer verilmiştir. Programın Diziler ve Dağarcık kazanımları daha önce çalışılmamış olduğundan Güzel Sanatlar Liseleri 2016 ve 2022 Çalgı Eğitimi Keman Dersi Öğretim Programlarında yer alan tonal ve makamsal dizilerin keman dersi öğretim programı içindeki yerinin incelenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın problem cümlesi “Güzel Sanatlar Liseleri’ndeki 2016 ve 2022 yılı 9,10, 11 ve 12. sınıflar keman dersi öğretim programlarındaki tonal ve makamsal dizilerin durumu ve farklılıkları nelerdir?” şeklinde, alt problemi ise:

- Güzel Sanatlar Lisesi 2016 ve 2022 Çalgı Eğitimi Keman Dersi öğretim programında bulunan tonal ve makamsal dizilerdeki değişiklikler nelerdir? olarak belirlenmiştir.

1.2 Araştırmanın amacı ve önemi

Bu araştırmanın amacı Güzel Sanatlar Liselerinde 2016 ve 2022 yıllarında uygulanan Çalgı Eğitimi Keman Dersi öğretim programında yer alan tonal ve makamsal dizilerin karşılaştırmalı olarak incelemektir.

İlgili literatüre bakıldığında diğer çalgı branşlarındaki programları kapsayan araştırmalar olmasına rağmen literatürde keman programında yer alan tonal ve makamsal diziler ile ilgili çalışmalar olmadığı görölmektedir. İlgili literatüre katkı sağlayacağı için bu araştırmanın önemli olacağı düşünölmektedir.

2. Yöntem

2.1 Araştırmanın modeli

Bu araştırma 2016 ve 2022 yıllarında Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından kabul edilen Güzel Sanatlar Lisesi 9, 10, 11 ve 12. sınıf Keman Dersi öğretim programlarında yer alan tonal ve makamsal dizileri incelemeyi amaçlayan nitel bir araştırmadır. Yıldırım ve şimşek (2016: 41) nitel araştırmayı, gözlem, görüşme ve doküman inceleme gibi veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncöl bir biçimde ortaya koymasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlamıştır. 2016 ve 2022 yılı Güzel Sanatlar Lisesi keman dersi öğretim programlarında yer alan tonal ve makamsal dizileri incelemek ve farklılıkları tespit etmek amacı ile yapılan bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme tekniği kullanılmıştır.

Araştırmada; 2016 ve 2022 yıllarında Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından kabul edilen Güzel Sanatlar Lisesi 9, 10, 11 ve 12. sınıf Keman Dersi öğretim programlarında yer alan tonal ve makamsal diziler incelenmektedir.

2.2 Verilerin toplanması ve analizi

2016 ve 2022 yıllarında Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından kabul edilen Güzel Sanatlar Lisesi 9, 10, 11 ve 12. sınıf Keman Dersi öğretim programlarında yer alan bütün tonal ve makamsal diziler doküman inceleme yöntemi ile belirlenmiş ve incelenmiştir. Doküman inceleme; resmi ya da özel kayıtların toplanması, sistematik olarak incelenmesi ve değerlendirilmesinde kullanılan bir veri toplama aracıdır (Ekiz,2015:70). Araştırma konusu ile ilgili içerik sunan yazılı belgelerin çözümlenmesini içeren doküman incelenmesi, gözlemin veya görüşmenin mümkün olmadığı durumlarda tek basına veri toplamak ya da diğer araştırma yöntemleriyle birlikte kullanılarak araştırmanın geçerliliğini arttırmak amacıyla kullanılan bir tekniktir (Yıldırım ve şimşek, 2005:188).

Doküman inceleme ile elde edilen veriler ilgili öğretim programlarında yer alan tonal ve makamsal diziler yıllara ve sınıf düzeyine göre analiz edilmiş ve tablolar aracılığıyla benzer ve farklı yönler belirtilmiştir.

3. Bulgular ve yorum

Araştırmanın bu bölümünde doküman inceleme ile toplanan verilerin alt problemlere ilişkin bulgularına yer verilmiştir. Elde edilen bulgular, araştırma soruları ile aynı sırada belirtilmiştir.

3.1 Birinci alt probleme ilişkin bulgular

Tablo 1. 2016 ve 2022 yılları Güzel Sanatlar Lisesi 9. 10. 11. 12. sınıf Keman Dersi Öğretim Programlarında Yer Alan Tonal ve Makamsal Diziler

2016 ve 2022 Yılları Keman Dersi Öğretim Programlarında Yer Alan Tonal ve Makamsal Diziler			
2016		2022	
Tonal diziler	Makamsal diziler	Tonal diziler	Makamsal diziler
Sol Majör	Rast Makamı	Sol Majör	Rast Makamı
Mi Minör	Hüseyini Makamı	Mi Minör	Hüseyini Makamı
Re Majör	Nihavent Makamı	Fa Majör	Nihavent Makamı
Si Minör	Muhayyer Kürdi Makamı	Re Minör	Muhayyer-Kürdi Makamı
La Majör	Hicaz Makamı	Do Majör	Hicaz Makamı
Fa Diyez Minör	Nikriz Makamı	La Minör	Nikriz Makamı
Fa Majör	Karcıgar Makamı Segah	Re Majör	Karcıgar Makamı
Re Minör	Makamı	Si Minör	Segah Makamı
Do Majör	Hüzzam Makamı	Si Bemol Majör	Hüzzam Makamı
La Minör	Saba Makamı	Sol Minör	Saba Makamı
Si Bemol Majör		La Majör	
Sol Minör		Fa Diyez Minör	
Mi Bemol Majör		Mi Bemol Majör	
Do Minör		Do Minör	
Mi Majör		Mi Majör	
		Do Diyez Minör	
		La Bemol Majör	
		Fa Minör	

Tablo 1'e bakıldığında Güzel Sanatlar Lisesi 2016 Keman Dersi Öğretim Programında 25 dizi yer almaktadır. 2022 Keman Dersi Öğretim Programında ise toplam 28 dizi yer almaktadır. Her iki programda toplam olarak 53 dizi yer almaktadır. Bu dizilerden 33'ünün tonal, 20'sinin makamsal yapılarda dizi olduğu görülmektedir. Bu dizilere bakılarak keman dersi öğretim programında tonal yapıda olan dizilere programda daha fazla yer verildiği görülmektedir. Ancak değişen keman dersi öğretim programı ile 2022 keman dersi öğretim programında tonal yapıda dizilerin sayısal olarak arttığı görülürken makamsal yapıda dizilerin eşit sayıda kaldığı görülmüştür.

Tablo 2. 2016 ve 2022 Yılları Güzel Sanatlar Lisesi 9. Sınıf Öğretim Programlarında Yer Alan Tonal ve Makamsal Diziler

9. sınıf Keman Dersi Öğretim Programında Yer Alan Tonal ve Makamsal Diziler			
2016		2022	
Tonal diziler	Makamsal diziler	Tonal diziler	Makamsal diziler
Sol Majör	Rast Makamı	Sol Majör	Rast Makamı
Mi Minör	Hüseyini Makamı	Mi Minör	Hüseyini Makamı
Re Majör		Fa Majör	
Si Minör		Re Minör	
La Majör		Do Majör	
Fa Diyez Minör		La Minör	
Fa Majör			
Re Minör			
Do Majör			
La Minör			

Tablo 2'ye bakıldığında 2016 9. sınıf keman dersi öğretim programında Sol Majör, Mi Minör, Re Majör, Si Minör, La Majör, Fa Diyez Minör, Fa Majör, Re Minör, Do Majör, La Minör, Rast Makamı ve Hüseyini Makamı dizileri bulunmaktadır. Sol Majör, Mi Minör, Re Majör, Si Minör, La Majör, Fa Diyez Minör, Fa Majör, Re Minör, Do Majör, La Minör dizleri tonal yapıda, Rast Makamı ve Hüseyini Makamı dizileri makamsal yapıda dizi olduğu tespit edilmiştir. Tonal yapıdaki majör dizilerin ilgili minör dizilerine yer verilmiştir. Bu sebeple majör ve minör diziler eşit sayıda dağılmıştır. 2022 9. sınıf keman dersi öğretim programında Sol Majör, Mi Minör, Fa Majör, Re Minör, Do Majör, La Minör Dizi, Rast Makamı ve Hüseyini Makamı dizileri bulunmaktadır. Tonal yapıdaki dizi sayısında düşüş görülürken makamsal yapıdaki dizi sayısı sabit kalmıştır. 2016 ve 2022 9. sınıf keman dersi öğretim programı kıyaslandığında 2 diyezli ve 3 diyezli majör ve minör tonların 2022'de programdan çıkarıldığı görülmektedir. Bu durumda 2016 9. sınıf keman dersi öğretim programına göre dizilerin 2022 keman dersi öğretim programına göre sayısal açıdan daha kapsamlı olduğu görülmektedir.

Tablo 3. 2016 ve 2022 yılları Güzel Sanatlar Lisesi 10. Sınıf Keman Dersi Öğretim Programında Yer Alan Tonal ve Makamsal Diziler

10. Sınıf Keman Dersi Öğretim Programında Yer Alan Tonal ve Makamsal Diziler			
2016		2022	
Tonal diziler	Makamsal diziler	Tonal diziler	Makamsal diziler
Si Bemol Majör	Nihavent Makamı	Re Majör	Nihavent Makamı
Sol Minör	Muhayyer Kürdi Makamı	Si Minör	Muhayyer-Kürdi Makamı
		Si Bemol Majör	
		Sol Minör	

Tablo 3'e bakıldığında 2016 10. sınıf keman dersi öğretim programında Si Bemol Majör, Sol Minör, Nihavent Makamı ve Muhayyer Kürdi Makamı dizileri bulunmaktadır. Si Bemol Majör, Sol Minör dizilerinin tonal yapıda, Nihavent Makamı ve Muhayyer Kürdi Makamı dizilerinin makamsal yapıda dizi olduğu tespit edilmiştir. Tonal yapıdaki majör dizinin ilgili minör dizisine yer verilmiştir. Bu sebeple majör ve minör diziler eşit sayıda dağılmıştır. 2022 10. sınıf keman dersi öğretim programında Re Majör, Si Minör, Si Bemol Majör, Sol Minör, Nihavent Makamı ve Muhayyer Kürdi Makamı dizileri bulunmaktadır. Tonal yapıdaki dizi sayısında artış görülürken makamsal yapıdaki dizi sayısı sabit

kalmıştır. 2016 ve 2022 10. sınıf keman dersi öğretim programı kıyaslandığında 3 diyezli majör ve minör tonların 2022’de programdan eklendiği görülmektedir. Bu durumda 2022 10. sınıf keman dersi öğretim programına göre dizilerin 2016 keman dersi öğretim programına göre sayısal açısından daha kapsamlı olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 2016 ve 2022 yılları Güzel Sanatlar Lisesi 11. Sınıf Keman Dersi Öğretim Programında Yer Alan Tonal ve Makamsal Diziler

11. Sınıf Keman Dersi Öğretim Programında Yer Alan Tonal ve Makamsal Diziler			
2016		2022	
Tonal diziler	Makamsal diziler	Tonal diziler	Makamsal diziler
Mi Bemol Majör	Hicaz Makamı	La Majör	Hicaz Makamı
Do Minör	Nikriz Makamı	Fa Diyez Minör	Nikriz Makamı
	Karcıgar Makamı	Mi Bemol Majör	Karcıgar Makamı
		Do Minör	

Tablo 4’e bakıldığında 2016 11. sınıf keman dersi öğretim programında Mi Bemol Majör, Do Minör, Hicaz Makamı, Nikriz Makamı ve Karcıgar Makamı dizileri bulunmaktadır. Mi Bemol Majör, Do Minör dizilerinin tonal yapıda, Hicaz Makamı, Nikriz Makamı ve Karcıgar Makamı dizilerinin makamsal yapıda dizi olduğu tespit edilmiştir. Tonal yapıdaki majör dizinin ilgili minör dizisine yer verilmiştir. Bu sebeple majör ve minör diziler eşit sayıda dağılmıştır. 2022 11. sınıf keman dersi öğretim programında La Majör, Fa Diyez Minör, Mi Bemol Majör, Do Minör, Hicaz Makamı, Nikriz Makamı ve Karcıgar Makamı diziler bulunmaktadır. Tonal yapıdaki dizi sayısında artış görülürken makamsal yapıdaki dizi sayısı sabit kalmıştır. 2016 ve 2022 11. sınıf keman dersi öğretim programı kıyaslandığında 3 diyezli majör ve minör tonların 2022’de programa eklendiği görülmektedir. Bu durumda 2022 11. sınıf keman dersi öğretim programına göre tonal dizilerin 2016 keman dersi öğretim programına göre sayısal açısından daha kapsamlı olduğu görülmektedir.

Tablo 5. 2016 ve 2022 12. Sınıf Keman Dersi Öğretim Programında Yer Alan Tonal ve Makamsal Diziler

12. sınıf Keman Dersi Öğretim Programında Yer Alan Tonal ve Makamsal Diziler			
2016		2022	
Tonal diziler	Makamsal diziler	Tonal diziler	Makamsal diziler
Mi Majör	Segah Makamı	Mi Majör	Segah Makamı
	Hüzzam Makamı	Do Diyez Minör	Hüzzam Makamı
	Saba Makamı	La Bemol Majör	Saba Makamı
		Fa Minör	

Tablo 5’e bakıldığında 2016 12. sınıf keman dersi öğretim programında Mi Majör, Segah Makamı, Hüzzam Makamı ve Saba Makamı dizileri bulunmaktadır. Mi Majör dizisinin tonal yapıda, Segah Makamı, Hüzzam Makamı ve Saba Makamı dizilerinin makamsal yapıda dizi olduğu tespit edilmiştir. 2022 12. sınıf keman dersi öğretim programında Mi Majör, Do Diyez Minör, La Bemol Majör, Fa Minör, Segah Makamı, Hüzzam Makamı ve Saba Makamı dizileri bulunmaktadır. Tonal yapıdaki dizi sayısında artış görülürken makamsal yapıdaki dizi sayısında da artış görülmektedir. 2016 ve 2022 12. sınıf keman dersi öğretim programı kıyaslandığında Mi Majör dizisinin ilgili minörü ve 4 bemollü majör ve minör dizinin 2022’de programa eklendiği görülmektedir. Bu durumda 2022 12. sınıf keman dersi öğretim programına göre tonal dizilerin 2016 keman dersi öğretim programına göre sayısal açısından daha kapsamlı olduğu görülmektedir.

3.2 Birinci alt probleme ilişkin bulgular

2022 yılı 9. sınıf programında Re Majör, Si Minör, La Majör ve Fa Diyez Minör tonal dizilerinin çıkarıldığı görülmektedir. Makamsal dizilerin her iki programda da aynı kaldığı görülmektedir. 10. sınıf programında Re Majör ve Si Minör tonal dizilerinin eklendiği görülmektedir. Makamsal diziler her programda da aynı kaldığı görülmektedir. 11. sınıf programında La Majör, Fa Diyez Minör tonal dizilerinin eklendiği görülmektedir. Makamsal diziler her programda da aynı kaldığı görülmektedir. 12. sınıf programında Do Diyez Minör, La Bemol Majör ve Fa Minör tonal dizilerinin eklendiği görülmektedir. Makamsal diziler her programda da aynı kaldığı görülmektedir.

2016 ve 2022 keman dersi öğretim programlarının tümünde Do Diyez Minör, La Bemol Majör, Fa Minör dizilerinin 2022 yılında programa eklendiği görülmektedir. Makamsal dizilerin her iki programda aynı kaldığı görülmektedir.

4. Sonuç, tartışma ve öneriler

Güzel Sanatlar Lisesi 2016 Ç, E, K programında 9. sınıf Sol Majör, Mi Minör, Re Majör, Si Minör, La Majör, Fa Diyez Minör, Fa Majör, Re Minör, Do Majör, La Minör dizileri tonal yapıda, Rast Makamı ve Hüseyini Makamı dizileri makamsal dizi olarak kullanılmıştır. Majör dizilerin ilgili minörlerinin kullanıldığı görülmüştür. 2022 Çalgı Eğitimi Keman programında ise Sol Majör, Mi Minör, Fa Majör, Re Minör, Do Majör, La Minör dizilerinin tonal yapıda, Rast Makamı ve Hüseyini Makamı dizileri makamsal yapıda kullanılmıştır. Kullanılan majör dizilerin ilgili minör dizileri kullanıldığı görülmüştür.

Güzel Sanatlar Lisesi 2016 Ç, E, K programı 10. Sınıf programında Si Bemol Majör, Sol Minör, Nihavent Makamı ve Muhayyer Kürdi Makamı dizileri bulunmaktadır. Si Bemol Majör, Sol Minör dizilerinin tonal yapıda, Nihavent Makamı ve Muhayyer Kürdi Makamı dizilerinin makamsal yapıda dizi olduğu tespit edilmiştir. Tonal yapıdaki majör dizinin ilgili minör dizisine yer verilmiştir. Bu sebeple majör ve minör diziler eşit sayıda dağılmıştır. 2022 10. sınıf keman dersi öğretim programında Re Majör, Si Minör, Si Bemol Majör, Sol Minör, Nihavent Makamı ve Muhayyer Kürdi Makamı dizileri bulunmaktadır. Re Majör, Si Minör, Si Bemol Majör, Sol Minör dizilerinin tonal yapıda, Nihavent Makamı ve Muhayyer Kürdi Makamı dizilerinin makamsal yapıda olduğu tespit edilmiştir. majör dizinin ilgili minör dizisi kullanılmıştır. 2016 programında 9. sınıfta yer alan Re majör ve Si minör dizi 2022 programında 10. sınıfa eklenmiştir. 2016 programında kullanılan tonal dizilerin az sayıda oluşu öğrencinin iki dönem içinde bu dizilere daha yoğun bir şekilde odaklanmasını sağlamıştır. 2022 programında ise 9. sınıf dizilerinin az olması nedeniyle 1.0 sınıf düzeyine dağıtılma olmuştur. 2022'ye bakıldığında dizilerin daha dengeli şekilde dağıldığı görülmektedir. 2016 programında tonal dizilerin az olması makamsal dizilerin fazla olması Türk müziği ağırlıklı olduğunu göstermiştir. 2022 programında ise tonal dizi sayısı makamsal dizi sayısından daha fazladır Batı müziğine daha uygun olduğu görülmüştür.

Güzel Sanatlar Lisesi 2016 11. sınıf Ç, E, K öğretim programında Mi Bemol Majör, Do Minör, Hicaz Makamı, Nikriz Makamı ve Karcıgar Makamı dizileri bulunmaktadır. Mi Bemol Majör, Do Minör dizilerinin tonal yapıda, Hicaz Makamı, Nikriz Makamı ve Karcıgar Makamı dizilerinin makamsal yapıda dizi olduğu tespit edilmiştir. Tonal yapıdaki majör dizinin ilgili minör dizisine yer verilmiştir. Bu sebeple majör ve minör diziler eşit sayıda dağılmıştır. 2022 11. sınıf keman dersi öğretim programında La Majör, Fa Diyez Minör, Mi Bemol Majör, Do Minör, Hicaz Makamı, Nikriz Makamı ve Karcıgar Makamı diziler bulunmaktadır. La Majör, Fa Diyez Minör, Mi Bemol Majör, Do Minör tonal yapıda, Hicaz Makamı, Nikriz Makamı ve Karcıgar Makamı dizilerinin makamsal yapıda olduğu tespit

edilmiştir. 2016 daki 9. sınıf düzeyi La majör dizi ve Fa diyez minör dizi 2022de 11.sınıf düzeyinde eklenmiştir.2016 programında tonal dizilerin az olması makamsal dizilerin fazla olması Türk müziği ağırlıklı olduğunu göstermiştir. 2022 programında ise tonal dizi sayısının makamsal dizi sayısından daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Güzel Sanatlar Lisesi 2016 12. sınıf Ç, E, K programı 12. sınıf düzeyinde Mi Majör, Segah Makamı, Hüzzam Makamı ve Saba Makamı dizileri bulunmaktadır. Mi Majör dizisinin tonal yapıda, Segah Makamı, Hüzzam Makamı ve Saba Makamı dizilerinin makamsal yapıda dizi olduğu tespit edilmiştir. 2022 12. sınıf keman dersi öğretim programında Mi Majör, Do Diyez Minör, La Bemol Majör, Fa Minör, Segah Makamı, Hüzzam Makamı ve Saba Makamı dizileri bulunmaktadır. Mi Majör, Do Diyez Minör, La Bemol Majör, Fa Minör dizileri tonal yapıda, Segah Makamı, Hüzzam Makamı ve Saba Makamı dizileri makamsal yapıda olduğu tespit edilmiştir.2016 programında tonal dizilerin az olması makamsal dizilerin fazla olması Türk müziği ağırlıklı olduğunu göstermiştir. 2022 programında ise tonal dizi sayısı makamsal dizi sayısından daha fazla olduğu görülmüştür. Bu sebeple programın tonal Batı müziğine daha uygun olduğu görülmektedir.

2016-2022 keman dersi öğretim programlarında birbiriyle aynı olmayan farklılık gösteren diziler; Do Diyez Minör (2022), La Bemol Majör (2022), Fa Minör (2022) Tonal dizileri 2016 yılında yapılan öğretim programından farklı olarak 2022 yılı öğretim programı 12. sınıf düzeyine eklenmiştir.

Sonuç olarak her iki program tonal diziler bakımından farklılık gösterirken makamsal diziler bakımından farklılık göstermemektedir. 2016 Çalgı Eğitimi Keman programı Tonal diziler bakımından 9. sınıf düzeyinde daha yoğun olduğu ve Batı müziğine daha uygun olduğu görülmektedir. 10, 11 ve 12. sınıf düzeyinde Türk müziği ağırlıklı olduğu saptanmıştır. 2016 Çalgı Eğitimi Keman programı 9. sınıf düzeyi programı 10, 11 ve 12. sınıf düzeyinden daha yoğun ve öğrenciler açısından zorlanabilecekleri bir program olduğu düşünülmektedir.

2022 keman programı tüm sınıf düzeylerinde Batı müziğine daha uygun hazırlandığı görülmüştür. Programdan 9. sınıf tonal dizilerinin azaltılmış 10 ve 11. sınıf düzeylerine eşit oranda dağıtılarak hedeflenen kazanımlara ulaşılması açısından daha uygun hale getirilmiştir. 2022 programına 2016 programında olan Mi Majör dizisinin ilgili minörü ve La Bemol Majör, Fa Minör dizisi eklenerek program batı müziğine daha uygun hale getirilmiştir. Uygun hale getirilen program aynı zamanda tonal dizilerin eşit ve dengeli bir şekilde dağıtılmasıyla öğrenci için kolay ve bir sonraki dönem derslerine hazırlayıcı sistematik bir program haline getirilmiştir. Sınıf düzeylerine göre 2022 bireysel çalgı keman dersi tonal dizilerin makamsal dizilerden az olan sınıf düzeylerinde arttırılması programı öğrenci için daha basit hale getirerek kolaya indirgemıştır. Makamsal dizilerdeki koma ve arıza seslerin fazla olması sebebiyle duyum açısından öğrenci için daha zor olacağı düşünülmektedir. Eklenen tonal dizilerin 12. sınıf düzeyine uygun olması ayrıca lisans eğitimi düzeyine daha hazırlayıcı olduğu sonucuna varılmaktadır.

Öneriler

Araştırma sonucundan yola çıkarak; diğer çalgı branşlarındaki öğretim programlarında yer alan tonal ve makamsal dizilerin incelenmesi, önceki öğretim programlarıyla karşılaştırması ve elde edilecek verilerin bu araştırma bulguları ile karşılaştırılması mesleki çalgı eğitimi programlarına daha geniş çerçevede ışık tutması açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

Güzel sanatlar liselerinden başlayarak lisans düzeyinde 8 yıl devam eden çalgı eğitiminin doğru planlanması, bu süreçte öğrencinin ve öğretmenin motivasyonunu artıracakı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Aktaş, A.O. (2012). Hayatı Müzikle Anlamak ve Schopenhauer Felsefesinde Müzik. *Doğu Batı Düşünce Dergisi*, (62), 43-69.
- Akyüz, Y. (2013). Türk Eğitim Tarihi. Ankara: Pegem Akademi.
- Atif Çetin, S., & Akkaş, S. (2022). Güzel Sanatlar Lisesi'nde Uygulanan 9. Sınıf Viyola Dersi Öğretim Programlarında Tonal ve Makamsal Dizilerin Durumu Ve Değerlendirilmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(31), 176-188.
- Birgül, Y., & Nacaklı, Z. (2017). Güzel Sanatlar Lisesi Viyola Eğitiminde Kullanılan Repertuvara Yönelik Öğrenci Görüşleri-Opinions Of Students For Viola Training Repertoire In Fine Arts High School. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(22), 413-427.
- Ekiz, D. (2015). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Güzel Sanatlar Lisesi Çalgı Eğitimi Keman Dersi Öğretim Programı. (2016). <http://mufredat.meb.gov.tr> adresinden 11.08.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Güzel Sanatlar Lisesi Çalgı Eğitimi Keman Dersi Öğretim Programı. (2022). <http://meslek.eba.gov.tr> adresinden 11.08.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Karadeniz, M.E. (1983). Türk Musikisinin Nazariye ve Esasları. Ankara: İş Bankası Yayınları.
- Károlyi, O. (1999). Müziğe Giriş. (M. Nemutlu, Çev.). İstanbul: Pan.
- Kınacı, M. (2012). Eski Yunan Dünyası'nda Müzik ve Müzisyenler. *Doğu Batı Düşünce Dergisi*, (62), 1-27.
- Okan, Ö. G. S. (2014). Güzel Sanatlar Lisesi Öğrencilerinin Keman Dersine Yönelik Tutumları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 234-243.
- Orhan, Ş. (2006). Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Çalgı Eğitiminde Motivasyon. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (20).
- Orhan, Ş. Y. (2009). Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri, Çalgı Viyolonsel Eğitiminde 9. Sınıflara Yönelik Temel Davranışların Kazandırılması ile İlgili Yaklaşımlar. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 361-366.
- Özmenteş, S. (2005), Müzik Eğitiminin Boyutları ve Çalgı Eğitimi. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(9), 89-98.
- Öneykan, B ve Tebiş, C. (2018). Güzel Sanatlar Liseleri Ve Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Yaylı Çalgı Eğitimi Alan Öğrencilerin Günlük Egzersiz Alışkanlıkları (Balıkesir Örneği). *Online Journal of Music Sciences*, 3(1), 125-148. <https://doi.org/10.31811/ojomus.435081>
- Soytok, S. (2014). Güzel Sanatlar Liseleri'nde Öğrenim Gören Flüt Öğrencilerinin Flüt Eğitimine İlişkin Görüşleri. *SED-Sanat Eğitimi Dergisi*, 2(1), 196-216.
- Topalak, Ş. (2013). Güzel Sanatlar Lisesi Çalgı Eğitimi/Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların İncelenmesi. *SED-Sanat Eğitimi Dergisi*, 1(2), 114-129.
- Uçan, A. (1980). Çevreden Evrene Keman Eğitimi Üzerine. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 5(47), 19-27.
- Uçan, A. (1994). Kuruluşunun Yetmişinci Yılında Ve İkibinli Yılların Eşiğinde Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü Ve Türkiye'de Müzik Öğretmenliği Eğitimi, Türkiye'de Müzik Öğretmenliğinin Yetmişinci Yılına Armağan (1924-1994). *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi-GEFAD, Özel Sayı (1)*, 1-32.
- Yener, S. ve Apaydınlı, K. (2016). Türkiye'de Mesleki Müzik Eğitimi Veren Kurumların Çeşitliliği ve Mezunların İstihdam Sorunları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 42, 225-249.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. 10.bs. Ankara: Seçkin.